

*Jan Kolesnik*

# **TREŚCI PROGRAMOWE I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE DLA UCZNIÓW SZKÓŁ ŚREDNICH ORAZ STUDENTÓW W ZAKRESIE OCENY EKONOMICZNO-FINANSOWEJ BANKU ORAZ SYSTEMÓW GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW**

## **WSTĘP**

Misją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest działanie na rzecz bezpieczeństwa i stabilności banków oraz wzrostu zaufania do systemu bankowego. Jednym z istotnych zadań Funduszu jest ochrona wkładów pieniężnych na rachunkach bankowych osób fizycznych oraz innych podmiotów, które powierzają pieniądze bankom jako instytucjom zaufania publicznego.

Utrzymanie zaufania do systemu finansowego oraz ochrona jego nieprofesjonalnych uczestników są konieczne w prawidłowo funkcjonującej gospodarce każdego państwa. Uwzględnienie tematyki związanej z bezpieczeństwem deponentów w programach nauczania zarówno na poziomie szkół średnich, jak i wyższych umożliwia stworzenie młodym ludziom, rozpoczynającym korzystanie z usług sektora finansowego, pełnego obrazu korzyści, ale także ryzyka z tym związanego oraz mechanizmów niwelujących skutki wystąpienia sytuacji kryzysowych. Każdy uczeń powinien wiedzieć, na jakie gwarancje, w jakiej wysokości i kiedy może liczyć, a także, jak prawidłowo ocenić bank, aby dokonać świadomo-

mego wyboru pomiędzy podmiotami oferującymi swoje usługi na polskim rynku finansowym.

Celem niniejszego opracowania jest dokonanie krytycznej analizy treści programowych i materiałów dydaktycznych dla uczniów szkół średnich oraz studentów pod kątem zawartych w nich elementów z zakresu oceny ekonomiczno-finansowej banku oraz systemów gwarantowania depozytów. Opracowanie zawiera także propozycje działań, jakie powinien podjąć Bankowy Fundusz Gwarancyjny pod kątem przygotowania materiałów dydaktycznych, które mogłyby ułatwić zainteresowanym zrozumienie powyższych zagadnień.

## **1. Treści programowe i materiały dydaktyczne dla uczniów szkół średnich**

### ***1.1. Podstawy programowe kształcenia ogólnego***

Od 1 września 2007 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 157, poz. 1100), w którym zostały określone podstawy programowe kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających.

Zgodnie z rozporządzeniem uczniowie liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, a także uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających mają być przygotowywani do podejmowania wyzwań współczesnego świata, jak: integracja, globalizacja, wymiana informacji oraz postęp naukowo-techniczny.

Zarówno na podstawowym, jak i rozszerzonym poziomie kształcenia został wprowadzony przedmiot nauczania „Podstawy przedsiębiorczości”, którego celem edukacyjnym jest m. in. przygotowanie do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym oraz poznanie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej. W rozporządzeniu została określona także treść nauczania przedmiotu, w której znalazły się m.in.:

- ❖ zależność między zyskiem a ryzykiem,
- ❖ funkcjonowanie rynku i gospodarki rynkowej,
- ❖ funkcjonowanie giełdy papierów wartościowych,
- ❖ gospodarstwa domowe – dochody i wydatki, inwestowanie własnych pieniędzy, ochrona praw konsumentów,
- ❖ system zabezpieczenia emerytalnego, ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenia majątkowe,

- ❖ rola państwa w gospodarce rynkowej, podstawowe funkcje ekonomiczne państwa,
- ❖ wzrost gospodarczy i jego mierniki,
- ❖ pieniądź i banki – bank centralny, banki komercyjne, bankowe i pozabankowe usługi finansowe, inflacja,
- ❖ współpraca gospodarcza Polski z zagranicą, integracja z Unią Europejską,
- ❖ proces globalizacji gospodarki i jego konsekwencje dla Polski.

### ***1.2. Dopuszczanie do użytku szkolnego programów nauczania ogólnego***

Według przedstawionej powyżej podstawy programowej kształcenia ogólnego konstruowane są programy nauczania ogólnego. Program nauczania ogólnego stanowi zatem opis sposobu realizacji zadań edukacyjnych ustalonych w podstawie. 5 lutego 2004 r. zostało podpisane Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz. U. Nr 25, poz. 220), zgodnie z którym program nauczania ogólnego powinien zawierać:

- ❖ szczegółowe cele edukacyjne – kształcenia i wychowania,
- ❖ materiał nauczania związany ze szczegółowymi celami edukacyjnymi, uwzględniający treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego,
- ❖ procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych,
- ❖ opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny, z uwzględnieniem standardów wymagań, będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów,
- ❖ omówienie założeń dydaktycznych i wychowawczych na jakich została oparta koncepcja programu, relacji do zakresu podstawy programowej kształcenia ogólnego, a także ewentualnych specjalnych warunków dotyczących realizacji programu,
- ❖ w przypadku publikacji programu – nazwiska rzeczoznawców, którzy opiniowali program.

Ponadto program nauczania ogólnego:

- ❖ musi być poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym, w szczególności uwzględnia aktualny stan wiedzy naukowej, w tym metodycznej,
- ❖ musi zawierać treści zgodne z przepisami prawa, w tym ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi,
- ❖ nie może zawierać materiałów reklamowych innych niż informacje o publikacjach edukacyjnych.

Wniosek o dopuszczenie do użytku szkolnego programu nauczania ogólnego musi określać w szczególności:

- typ szkoły,
- etap edukacyjny (etapy edukacyjne),
- przedmiot (w tym zakres kształcenia), blok przedmiotowy lub inny rodzaj zajęć edukacyjnych, dla których program jest przeznaczony,
- autora (współautorów) programu,
- informację o wydawcy – w przypadku zamiaru publikacji programu.

Do końca czerwca 2008 r. dopuszczono 22 programy nauczania ogólnego przeznaczone do nauczania „Podstaw przedsiębiorczości” na poziomie liceum ogólnokształcącego, profilowanego i technikum oraz 9 programów do nauczania „Podstaw przedsiębiorczości” na poziomie zasadniczych szkół zawodowych. Nie dopuszczono natomiast żadnego programu na poziomie uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających.

### **1.3. Analiza programów nauczania ogólnego przeznaczonych do nauczania „Podstaw przedsiębiorczości”**

W toku prac poddano analizie 10 programów<sup>1</sup> nauczania. W żadnym z programów nie stwierdzono bezpośredniego odniesienia do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ani systemu ochrony depozytów w bankach. Żaden program nie zawierał także zagadnień związanych z oceną ekonomiczno-finansową banku. W tabeli 1 została przedstawiona częstotliwość występowania wybranych zagadnień z zakresu rynku finansowego w analizowanych programach nauczania.

**Tabela 1. Częstotliwość występowania wybranych zagadnień z zakresu rynku finansowego w analizowanych programach nauczania**

<b>Zagadnienie</b>	<b>Częstotliwość występowania</b>
<b>Rynek bankowy</b>	
banki komercyjne	10
bank centralny	10
pozabankowe usługi finansowe	4
<b>Rynek kapitałowy</b>	
rodzaje papierów wartościowych	8
giełda papierów wartościowych	10
fundusze inwestycyjne	5

<sup>1</sup> 15 programów nie zostało opublikowanych w sposób ogólnie dostępny, 4 programy są dostępne tylko dla nauczycieli przedmiotu, dostęp do 2 programów jest płatny.

Tabela 1. cd.

Zagadnienie	Częstotliwość występowania
<b>Rynek ubezpieczeniowy</b>	
ubezpieczenia majątkowe	7
fundusze emerytalne	7

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie tabeli 1 można stwierdzić, że sektor bankowy obok giełdy papierów wartościowych jest w programach nauczania traktowany jako kluczowy element rynku finansowego. Trzeba mieć jednak na uwadze fakt, że jest jednym z elementów rozdziałów poświęconych funkcjonowaniu rynku i gospodarki rynkowej (zarówno w podstawowym, jak i rozszerzonym zakresie nauczania). Jedyne w dwóch programach wyodrębniono dział poświęcony bankom. W pierwszym przypadku jest to dział „Pieniądz i banki”, któremu przypisano jednak tylko 4 godziny lekcyjne w zakresie podstawowym (pozostałym działom przypisano od 4 do 8 godzin) i 5–7 godzin lekcyjnych w zakresie rozszerzonym (pozostałym działom przypisano od 3–5 do 13–16 godzin)<sup>2</sup>. W drugim zaś przypadku dział „Pieniądz i bankowość” miałby być realizowany w wymiarze 8 godzin.

#### **1.4. Środki dydaktyczne do przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” zalecane do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej**

Minister Edukacji Narodowej prowadzi wykaz środków dydaktycznych zalecanych do użytku szkolnego. W wykazie wyróżnia się 49 rodzajów środków dydaktycznych takich jak np. globusy, atlasy, programy komputerowe czy multimedialne. Środek dydaktyczny jest wpisywany do wykazu środków dydaktycznych zalecanych do użytku szkolnego na wniosek producenta, dystrybutora, importera, po przekazaniu:

- ❖ oryginału wniosku,
- ❖ oryginałów dwóch pozytywnych recenzji – przygotowanych przez rzeczoznawców powołanych przez Ministra Edukacji Narodowej, reprezentujących określoną dziedzinę nauczania.

Do wykazu środków dydaktycznych zalecanych do użytku szkolnego mogą być wpisane wyłącznie wyroby gotowe, tzn. wyprodukowane i znajdujące się w sprzedaży / dystrybucji.

<sup>2</sup> Łączna liczba godzin lekcyjnych przewidziana w programach na przedmiot „Podstawy przedsiębiorczości” wynosi w większości przypadków 72 godziny w zakresie podstawowym i 108–144 godziny w zakresie rozszerzonym.

W przypadku przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” do końca czerwca 2008 r. na listę zostało wpisanych 7 środków dydaktycznych, z których 3 są to programy multimedialne (PM), 3 programy komputerowe (PK) i jeden pakiet dydaktyczny (PD)<sup>3</sup>. Dwa z tych środków<sup>4</sup> są zalecane zarówno dla uczniów liceum (ogólnokształcącego i profilowanego), technikum, jak i zasadniczych szkół zawodowych. Pozostałe są dedykowane wyłącznie uczniom liceum i technikum. W tabeli 2 została przedstawiona charakterystyka środków dydaktycznych do przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” zalecanych do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej.

**Tabela 2. Charakterystyka środków dydaktycznych do przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”, zalecanych do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej**

Lp.	Tytuł	Rodzaj	Opis	Producent
1	Podstawy przedsiębiorczości. Prezentacje edukacyjne	PM	Program składa się z czterech prezentacji multimedialnych: – charakterystyka rynku kapitałowego, – inwestowanie, – nie ma zysku bez ryzyka, – co robić, żeby nic nie robić.	Fundacja Edukacji Rynku Kapitałowego przy udziale Komisji Nadzoru Finansowego
2	eduROM Przedsiębiorczość – szkoła ponadgimnazjalna	PM	Program składa się z 28 multimedialnych lekcji, a każda z nich zbudowana jest z 10–12 ekranów. Materiał odpowiada 50 godzinom efektywnej nauki.	YOUNG DIGITAL PLANET S.A.
3	Podstawy przedsiębiorczości	PM	Program składa się z 7 modułów: – istota funkcjonowania gospodarki rynkowej, – komunikacja interpersonalna, – praca, – przedsiębiorstwo, – pieniądze i bankowość, – podatki i ubezpieczenia, – współpraca międzynarodowa. Każdy moduł składa się z części lekcyjnej i testowej. W programie są też filmy, animacje, testy, zdjęcia, ćwiczenia.	Wydawnictwo Nowa Era sp. z o.o.

<sup>3</sup> Pakiet dydaktyczny jest to program komputerowy ze scenariuszami lekcji i materiałami dla ucznia.

<sup>4</sup> W tabeli 2 występujące pod numerami 1–2.

Tabela 2. cd.

Lp.	Tytuł	Rodzaj	Opis	Producent
4	e-SzOK 2	PK	Program składa się z autotestów, charakterystyki 542 zawodów, gry, definicji, informacji o rynku pracy oraz wskazówek metodycznych.	PROGRA
5	Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym	PK	Program składa się z 10 części tematycznych: – w świecie gospodarki, – gospodarka rynkowa a... – konsument na rynku, – przedsiębiorstwo, – wybrane problemy makroekonomiczne, – Polska w gospodarce międzynarodowej, – co dalej po gimnazjum, – rozpoznanie zainteresowań i predyspozycji zawodowych, – czego oczekuje rynek pracy, – prezentacja na rynku pracy.	Premiere Multimedia sp. z o.o. Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie
6	ABSOLWENT – komputerowy poradnik dla szukających pracy	PK	Poradnik dla wszystkich szukających pracy, ze szczególnym uwzględnieniem absolwentów szkół średnich i uczelni. Omawia wszystkie etapy związane z szukaniem pracy. Elementy dodatkowe: dokumenty wzorcowe z komentarzami, przykłady rozmów kwalifikacyjnych, gra decyzyjna „Moje pierwsze interview”, katalog firm doradztwa personalnego i pośrednictwa pracy, katalog przydatnych adresów internetowych.	Premiere Multimedia sp. z o.o.
7	ZARZĄDZANIE FIRMĄ	PD	Pakiet dydaktyczny. Zawiera: – program komputerowy, – scenariusze lekcji („Przewodnik dla nauczyciela”), – materiały dla ucznia.	Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości Junior Achievement Foundation

Źródło: opracowanie własne.

Jedynie w jednym z powyższych środków dydaktycznych – „Podstawy przedsiębiorczości” – zawarty jest moduł „pieniądze i bankowość”.

## **2. Treści programowe i materiały dydaktyczne dla uczniów szkół wyższych**

### **2.1. Standardy kształcenia**

Na mocy upoważnienia, zawartego w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Rozporządzeniu z dnia 12 lipca 2007 roku określił standardy kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia.

Konstrukcja standardów kształcenia dla studiów pierwszego stopnia umożliwia kontynuowanie nauki na studiach drugiego stopnia na tym samym, lub na innym kierunku studiów. Nowe standardy kształcenia w szczególności zawierają: ogólną charakterystykę kierunku studiów, opis umiejętności i kompetencji absolwenta, określenie ramowych treści kształcenia na danym kierunku, charakterystykę praktyk zawodowych, czas trwania studiów oraz minimalną ogólną liczbę godzin zajęć i ogólną liczbę punktów ECTS. Ramowe treści kształcenia wskazane w standardach kształcenia stanowią ok. 40% ogólnej liczby godzin zajęć lub punktów ECTS, ustalonej łącznie dla obydwu poziomów kształcenia na danym kierunku. Zasada ta nie dotyczy kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów regulowanych.

Rozporządzenie zawiera standardy kształcenia dla wszystkich 118 kierunków studiów, dla studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia oraz dla jednolitych studiów magisterskich. Rozporządzenie zawiera także przepisy określające generalne zasady konstrukcji standardów kształcenia – niezależnie od kierunku studiów, wymagania dotyczące liczby godzin zajęć na studiach stacjonarnych i nie-stacjonarnych, a także określa warunki utworzenia i prowadzenia makrokierunku studiów oraz studiów międzykierunkowych.

Rozporządzenie weszło w życie 1 października 2007 r., z tym, że standardy kształcenia będą stosowane począwszy od pierwszego roku studiów. Do kształcenia na wyższych latach studiów stosowane są, zgodnie z rozporządzeniem, przepisy dotychczasowe. Przewidziano także możliwość wprowadzenia zmian do planów studiów i programów nauczania na wyższych latach studiów – decyzje w tym względzie pozostawiono władzom podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni.

Nowe standardy kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów tworzą podstawy do opracowania planów studiów i programów nauczania, uwzględniających misję i specyfikę uczelni, ułatwią wprowadzenie elastycznych i zindywidualizowanych dróg kształcenia dla wszystkich studentów oraz zwiększą mobilność w ramach pokrewnych kierunków studiów. Umożliwią również obiektywną ocenę kwalifikacji absolwenta.



## 2.2. Treści programowe zawarte w standardach kształcenia kierunków nieekonomicznych

Spośród 115 kierunków studiów nieekonomicznych, dla których zostały opracowane standardy kształcenia, w 27 z nich występują treści związane z ekonomią i finansami. W tabeli 3 zestawiono kierunki nieekonomiczne, w których standardach kształcenia w zakresie studiów pierwszego stopnia występują w grupie treści podstawowych treści związane z ekonomią i finansami. Analogiczne zestawienie w tabeli nr 4 zawiera wykaz kierunków nieekonomicznych, w których standardach kształcenia w zakresie studiów pierwszego stopnia występują w grupie treści kierunkowych treści związane z ekonomią i finansami.

**Tabela 3. Zestawienie kierunków nieekonomicznych, w których standardach kształcenia w zakresie studiów pierwszego stopnia występują w grupie treści podstawowych treści związane z ekonomią i finansami**

Lp.	Kierunek studiów	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
1	Administracja	Makro- i mikroekonomia	Brak	30
2	Bezpieczeństwo narodowe	Ekonomia	Pieniądz i system bankowy. Rynek pieniądza. Bank centralny.	30
3	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna	Ekonomia	Brak	30
4	Edukacja techniczno-informatyczna	Ekonomia	Pieniądz i system bankowy. Rynek pieniądza. Polityka monetarna.	30*
5	Europeistyka	Ekonomia	Polityka monetarna	90
6	Geografia	Ekonomia	Brak	30
7	Gospodarka przestrzenna	Ekonomia	Brak	30
8	Informatyka i ekonometria	Ekonomia	Pieniądz i system bankowy. Polityka pieniężna w gospodarce zamkniętej i otwartej.	75
		Finanse	Bank centralny i polityka pieniężna. Rynek finansowy – podstawy funkcjonowania, instrumenty. System bankowy i podstawowe operacje bankowe.	45

Tabela 3. cd.

Lp.	Kierunek studiów	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
9	Logistyka	Ekonomia	Równowaga na rynku pieniądza.	45
		Finanse i rachunkowość	System bankowy i sposób jego funkcjonowania.	30
10	Oceanotechnika	Ekonomia	Brak	30
11	Organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej	Ekonomia	System pieniężny, budżetowy i bankowy.	45
12	Papiernictwo i poligrafia	Ekonomia i prawo pracy	Brak	60
13	Polityka społeczna	Ekonomia	Pieniądz i kredyt.	30
14	Praca socjalna	Ekonomia	Brak	30
15	Rolnictwo	Ekonomia	Pieniądz, system bankowy.	30
16	Socjologia	Ekonomia	brak	30
17	Sport	Ekonomia	Pieniądz i system bankowy. Rynek pieniądza.	45
18	Stosunki międzynarodowe	Ekonomia	Pieniądz i system bankowy. Rynek pieniądza. Bank centralny.	90
19	Techniki dentystyczne	Ekonomia	Brak	15
20	Transport	Ekonomia	Instrumenty polityki pieniężnej.	30
21	Turystyka i rekreacja	Ekonomia	System bankowy. Bank centralny i polityka monetarna. Pieniądz.	45
22	Zarządzanie i inżynieria produkcji	Makro- i mikroekonomia	Pieniądz i system bankowy. Rynek pieniądza.	75
23	Zdrowie publiczne	Podstawy ekonomii	Brak	15
		Ekonomia**	System pieniężno-kredytowy.	45
24	Zootechnika	Ekonomia i marketing	Brak	60

\* Tylko dla studiów inżynierskich.

\*\* Studia II stopnia.

Źródło: opracowanie własne.

**Tabela 4. Zestawienie kierunków nieekonomicznych, w których standardach kształcenia w zakresie studiów pierwszego stopnia występują w grupie treści kierunkowych treści związane z ekonomią i finansami**

L.p.	Kierunek studiów	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
1	Architektura krajobrazu	Prawo, ekonomia i zarządzanie	Brak	690*
2	Prawo	Prawo finansowe i finansów publicznych**	Definicja prawa finansowego. Poszczególne działy prawa finansowego – zakres i specyfika.	330***
3	Towaroznawstwo	Makro- i mikro-ekonomia	System pieniężno-kredytowy. Polityka pieniężna.	555****
4	Zdrowie publiczne	Ekonomia i finanse	Brak	960*****

\* Łączny przydział godzin dla 12 treści z grupy treści kierunkowych.

\*\* Studia jednolite.

\*\*\* Łączny przydział godzin dla 11 treści z grupy treści kierunkowych.

\*\*\*\* Łączny przydział godzin dla 11 treści z grupy treści kierunkowych – dla studiów licencjackich (600 godz. dla studiów inżynierskich).

\*\*\*\*\* Łączny przydział godzin dla 13 treści z grupy treści kierunkowych.

*Źródło:* opracowanie własne.

Na podstawie tabeli 4 można stwierdzić, że w przypadku kierunków nieekonomicznych w treści żadnego standardu ani w grupie treści podstawowych, ani w grupie treści kierunkowych nie ma bezpośredniego odniesienia do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, ani systemu ochrony depozytów w bankach. Żaden program nie zawiera także zagadnień związanych z oceną ekonomiczno-finansową banku. Zagadnienia związane z systemem bankowym są jedynie jednym z elementów treści kształcenia (np. Ekonomii, Finansów) przedstawionych w standardach. Uwzględniając przy tym fakt, że na realizację tych treści kształcenia przewidziano najczęściej 30–45 godzin, oraz złożoność innych elementów zawartych w treści kształcenia, nie jest prawdopodobne, aby prowadzącemu pozostał czas na zapoznanie studentów z systemem ochrony depozytów w bankach, czy też z podstawami zasady oceny ekonomiczno-finansowej banków.

### **2.3. Treści programowe zawarte w standardach kształcenia kierunków ekonomicznych**

Wśród 118 kierunków studiów, dla których zostały opracowane standardy kształcenia, trzy z nich można określić jako kierunki ekonomiczne, tj. Ekonomia,

Finanse i rachunkowość oraz Zarządzanie. W tabeli 5 przedstawiono zestawienie treści zawartych, w standardzie kształcenia dla kierunku Ekonomia z uwzględnieniem zagadnień związanych z sektorem bankowym. Natomiast w tabelach 6 i 7 przedstawiono analogiczne zestawienie dla kierunku Finanse i rachunkowość oraz dla kierunku Zarządzanie.

**Tabela 5. Zestawienie treści zawartych w standardzie kształcenia dla kierunku Ekonomia, z uwzględnieniem zagadnień związanych z sektorem bankowym**

Lp.	Stopień studiów / Grupa treści	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
1	I P	Podstawy makroekonomii	Pieniądz i system bankowy, rynek pieniądza. Polityka pieniężna.	60
2	I K	Polityka gospodarcza	Polityka makroekonomiczna – pieniężna. Rola banku centralnego w prowadzeniu polityki pieniężnej.	180*
3		Finanse publiczne i rynki finansowe	System bankowy, nadzór bankowy, czynności bankowe, kredyty i gwarancje bankowe, <u>system gwarantowania kredytów</u> (cytat).	
4		Ekonomia integracji europejskiej	Unia Gospodarcza i Walutowa.	
5	II P	Makroekonomia	Inflacja a polityka pieniężna. Kryteria niezależności banku centralnego.	30
6	II K II K	Rynek kapitałowy i finansowy	Konglomeraty finansowe – łączenie różnych segmentów rynku finansowego. Relacje między konkurencją i regulacją na rynku finansowym – różne koncepcje i rozwiązania praktyczne. Bezpieczeństwo na rynku finansowym. Nadzór nad sektorem bankowym, ubezpieczeniowym i giełdowym – różne rozwiązania nadzoru finansowego. Rola banku centralnego w nadzorze finansowym.	120**
7		Ekonomia międzynarodowa	Międzynarodowe rynki finansowe. Kryzysy finansowe – źródła i efekty.	

P – grupa treści podstawowych; K – grupa treści kierunkowych

\* Łączny przydział godzin dla 6 treści z grupy treści kierunkowych.

\*\* Łączny przydział godzin dla 4 treści z grupy treści kierunkowych.

Źródło: opracowanie własne.

**Tabela 6. Zestawienie treści zawartych w standardzie kształcenia dla kierunku Finanse i rachunkowość, z uwzględnieniem zagadnień związanych z sektorem bankowym**

Lp.	Stopień studiów / Grupa treści	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
1	I P	Finanse	Kreacja, funkcje i rodzaje pieniądza. Unia Gospodarcza i Walutowa. System bankowy – zadania, funkcje, podmioty.	45
2	I K	Matematyka finansowa	Stopy procentowe – pojęcie, rodzaje. Wartość pieniądza w czasie – przyszła i obecna. Kapitalizacja prosta, złożona i ciągła. Dyskontowanie. Rachunek rent – wartość przyszła i obecna. Kredyty – schematy spłaty, koszt kredytu, rzeczywista stopa procentowa kredytu.	300*
3		Rynki finansowe	Systematyka rynków finansowych – rynek pieniężny, rynek międzybankowy i pozabankowy, rynek transakcji natychmiastowych, rynek terminowy. Rynek depozytowy i kredytowy – banki jako podmioty rynku depozytowego i kredytowego, instrumenty rynku depozytowego i kredytowego, rynek lokat międzybankowych. Bony pieniężne. Funkcje banków w organizacji i przeprowadzaniu emisji.	
4		Bankowość	System bankowy – instytucje centralne i rodzaje banków oraz podstawy instytucjonalno-prawne ich funkcjonowania. Bank centralny – organizacja, cele, instrumenty polityki pieniężnej. Nadzór bankowy – organizacja, cele, regulacje nadzorcze. Systemy gwarantowania depozytów – organizacja, cele, zasady gwarancji. Strategie rozwoju i zarządzania w bankach – znaczenie segmentacji, kalkulacja dochodowości klientów, podstawy kalkulacji finansowych. Marketing bankowy – strategie marketingowe banków. Oferta produktów i usług bankowych – w podziale na segmenty i rodzaje instrumentów. Zastosowanie nowoczesnych systemów informatycznych i technologicznych w bankowości – zdalne kanały dystrybucji, produkty i usługi bankowości elektronicznej.	

Tabela nr 6. cd.

Lp.	Stopień studiów / Grupa treści	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
4. cd.			<p>Ryzyko w bankowości elektronicznej, ryzyko operacyjne – pojęcie, klasyfikacja, metody analizy i ograniczania.</p> <p>Ryzyko stopy procentowej i walutowej – pojęcie, klasyfikacja, metody analizy i ograniczania.</p> <p>Ryzyko kredytowe – pojęcie, podział na indywidualne i portfelowe, metody oceny zdolności kredytowej i zarządzania.</p> <p>Zastosowanie instrumentów pochodnych do zabezpieczania ryzyka bankowego.</p> <p>Dokumenty Komitetu Bazylejskiego w zakresie zarządzania ryzykiem, Nowa Umowa Kapitałowa.</p> <p>Elementy sprawozdawczości bankowej.</p> <p><u>Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej banku.</u></p>	
5	II P	Polityka pieniężna	<p>Pieniądz i bank centralny.</p> <p>Stabilność systemu finansowego a polityka pieniężna.</p> <p>Cele polityki pieniężnej – strategiczne, pośrednie i operacyjne.</p> <p>Strategie polityki pieniężnej.</p> <p>Instrumenty polityki pieniężnej – pośrednie (operacje otwartego rynku, stopy procentowe) i bezpośrednie (rezerwa obowiązkowa).</p> <p>Polityka pieniężna w Polsce.</p> <p>Polityka pieniężna Europejskiego Banku Centralnego.</p> <p>Integracja monetarna w Unii Europejskiej.</p>	30
6		Portfel inwestycyjny	<p>Analiza portfela kredytowego.</p> <p>Zarządzanie portfelem kredytowym.</p>	45
7.	II K	Prawo finansowe	<p>Prawne podstawy funkcjonowania systemu bankowego – banku centralnego, nadzoru bankowego, <u>systemu gwarantowania depozytów</u>, banków państwowych, spółek akcyjnych, banków spółdzielczych, instytucji kredytowych.</p> <p>Czynności bankowe – pojęcie i klasyfikacja, czynności bankowe <i>sensu largo</i>.</p> <p>Prawne podstawy wybranych produktów i usług bankowych – rachunek bankowy, pożyczka bankowa, kredyt, gwarancja, akredytywa, elektroniczne instrumenty płatnicze.</p> <p>Zabezpieczenia wierzytelności bankowych – rzeczowe, obligacyjne, weksle.</p> <p>Bankowy tytuł egzekucyjny.</p> <p>Szczególne prawa i obowiązki banków.</p> <p>Elementy prawa e-finansów – zasady zawierania umów i płatności na odległość, podpis elektroniczny, ochrona klienta instytucji finansowych.</p>	135**

Tabela nr 6. cd.

Lp.	Stopień studiów / Grupa treści	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
8		Zarządzanie instytucjami kredytowymi	<p>Funkcjonowanie instytucji kredytowych.</p> <p>Model współczesnego banku – struktura organizacyjna.</p> <p>Techniki menedżerskie w bankowości – benchmarking, zarządzanie menedżerskie, outsourcing, kalkulacja dochodowości klientów, kalkulacja ceny produktów i usług bankowych, kalkulacja dochodowości produktów bankowych.</p> <p>Elementy controllingu bankowego – rachunek efektywności, planowanie i budżetowanie banku.</p> <p>Strategie rozwoju banku, znaczenie segmentacji.</p> <p>Oferta produktów i usług bankowych według segmentów – klienci indywidualni, małe i średnie przedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa korporacyjne, jednostki samorządu terytorialnego, rolnicy.</p> <p>Oferta produktów i usług bankowych według rodzajów instrumentów – kredyty: korporacyjne, konsumenckie, hipoteczne, mieszkaniowe, sekurytyzacja i gwarancje.</p> <p>Bankowe kanały dystrybucji.</p> <p>Elementy marketingu bankowego.</p> <p>Integracja oferty bankowej z produktami i usługami oferowanymi przez inne podmioty rynku finansowego.</p> <p>Zarządzanie aktywami i pasywami na zlecenie.</p> <p>Zarządzanie aktywami i pasywami banku.</p> <p>Zarządzanie płynnością i wypłacalnością banku.</p> <p>Kapitał własny banku – struktura i koszt kapitału oraz zarządzanie ryzykiem stopy procentowej, walutowym i kredytowym.</p> <p>Istota, rodzaje oraz metody szacowania i ograniczania różnych typów ryzyka.</p> <p>Metody pomiaru ryzyka według koncepcji Value at Risk.</p> <p>Wykorzystanie instrumentów pochodnych do zabezpieczania ryzyka bankowego: kredytowego, stopy procentowej, walutowego.</p> <p>Elementy rachunkowości bankowej.</p> <p>Elementy analizy i oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banku – bankowy plan kont, wstępna analiza sprawozdawczości finansowej, analiza wskaźnikowa, analiza dyskryminacyjna, ratingi, rankingi.</p>	

P – grupa treści podstawowych; K – grupa treści kierunkowych

\* Łączny przydział godzin dla 8 treści z grupy treści kierunkowych.

\*\* Łączny przydział godzin dla 4 treści z grupy treści kierunkowych.

Źródło: opracowanie własne.

**Tabela 7. Zestawienie treści zawartych w standardzie kształcenia dla kierunku Zarządzanie, z uwzględnieniem zagadnień związanych z sektorem bankowym**

Lp.	Stopień studiów / Grupa treści	Treść	Zagadnienia związane z sektorem bankowym	Liczba godzin
1	I P	Mikroekonomia	Brak	45
2		Finanse	Struktura systemu bankowego. Bank centralny i banki komercyjne.	30
3	II P	Makroekonomia*	Funkcje pieniądza. Równowaga na rynku pieniądza. Polityka monetarna.	30

P – grupa treści podstawowych

\* Studia II stopnia.

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie zestawień przedstawionych w tabelach nr 5–7 można stwierdzić, że jedynie w przypadku kierunków Ekonomia oraz Finanse i rachunkowość w treści standardu jest bezpośrednio odniesienie do systemu ochrony depozytów w bankach. Należy jednak zwrócić uwagę, że w standardzie kierunku Ekonomia w treści Finanse publiczne i rynki finansowe został wpisany system gwarantowania kredytów. Z uwagi jednak na pozostałe zapisy umieszczone w tej treści należy domniemywać, że zapis ten jest błędem semantycznym, a prawdziwą intencją autora był system gwarantowania depozytów.

Zagadnienia związane z oceną ekonomiczno-finansową banku są elementami treści kształcenia jedynie w standardzie kształcenia dla kierunku Finanse i rachunkowość. Występują one w grupie treści kierunkowych zarówno na I stopniu, jak i na II stopniu kształcenia.

Reasumując, można stwierdzić, że jedynie ukończenie kierunku Finanse i rachunkowość gwarantuje, iż absolwent będzie miał gruntowną wiedzę w zakresie systemu gwarantowania depozytów oraz metod oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banku. Ukończenie kierunku Ekonomia gwarantuje uzyskanie jedynie podstawowych informacji w zakresie systemu gwarantowania depozytów, zaś wiedza absolwenta kierunku Zarządzanie w zakresie sektora bankowego może być jedynie na poziomie osób, które ukończyły niektóre z kierunków nieekonomicznych wskazanych w tabelach 3 i 4.



## WNIOSKI

Biorąc pod uwagę powyższą analizę oraz brak możliwości wpływu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego na zawartość treści programowych zarówno dla uczniów szkół średnich jak, i wyższych, zasadne staje się opracowanie środka dydaktycznego do przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” i uzyskanie jego wpisu na listę środków zalecanych do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej.

Środek dydaktyczny powinien mieć formę programu multimedialnego, zawierającego trzy prezentacje multimedialne. W pierwszej z nich, poświęconej ogólnej charakterystyce systemu bankowego, powinny się znaleźć nie tylko informacje dotyczące rodzajów banków oraz produktów i usług bankowych ale przede wszystkim powinna być wyeksponowana rola banków w gospodarce. W prezentacji tej powinny zostać przedstawione także podstawowe informacje o sieci bezpieczeństwa finansowego, w tym: banku centralnego, nadzoru bankowego oraz systemu gwarantowania depozytów.

W prezentacji multimedialnej wskazane jest przedstawienie podstawowych informacji o celach i metodach oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banku. Konieczne jest przy tym wskazanie źródeł danych stosowanych przy takiej ocenie oraz sposoby interpretacji uzyskanych wyników. Kluczową, z punktu widzenia BFG, częścią składającą się na środek dydaktyczny będzie trzecia prezentacja, w której zaprezentowany zostanie system gwarantowania depozytów prowadzony przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Uczeń korzystający z tej części powinien znaleźć w niej nie tylko informacje o podmiotach objętych systemem gwarantowania, zakresie przedmiotowym gwarancji, wysokości gwarancji, limitach i wyłączeniach, ale także o zasadach i trybie realizacji gwarancji. Prezentacja w przystępny sposób powinna informować również o działalności pomocowej BFG, jako alternatywie dla wypłat gwarancji.

Ostatni rozdział tej części środka dydaktycznego powinien zawierać informacje o systemach gwarantowania w krajach UE i na świecie oraz o innych systemach ochrony nieprofesjonalnych uczestników rynku finansowego w Polsce (np. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, system rekompensat).

Z uwagi na fakt, że odbiorcą środka dydaktycznego będzie młodzież, posiadająca bardzo ograniczony zasób wiedzy z zakresu finansów, treść prezentacji powinna być prosta, odwołująca się do przykładów i ciekawostek oraz unikająca naukowej definicji czy też profesjonalnego języka. Prezentacje powinny wskazywać także źródła dostępne dla młodzieży (np. strony internetowe), z których osoby zainteresowane mogłyby rozwijać swoją wiedzę w danym zakresie.